

De Muskusrat (*Ondatra zibethicus*) en zijn belagers in Zuid-Holland

G.L. Stockmann

Kraaien worden afgeschoten, omdat ze wel eens eieren of pasgeboren jongen van weidevogels roven. Haviken, omdat ze af en toe een verdwaalde postduif slaan. Vossen worden vervolgd, omdat men bang is voor de verspreiding van hondsdoelheid en omdat ze zo nu en dan een uitgezette Fazant te grazen nemen. Muskusratten worden gevangen, omdat ze veel graafwerk verrichten in bedijkt Nederland, zodat plaatselijk gevaar voor instorting bestaat. De lijst van regelmatig vervolgte dieren is eenvoudig uit te breiden. De mens als predator, terecht of onterecht?

In natuurbeschermingskringen wordt het jagen op kraaiachtigen, stootvogels en Vossen als onnodig beschouwd. Ratten zijn nooit populair geweest. Een volksopstand is dan ook niet te verwachten wanneer de krant begin volgend jaar met het bericht komt dat er in 1987 ruim 200.000 Muskusratten zijn gevangen.

Hoeveel Muskusratten er in Nederland leven is niet bekend, wellicht enkele miljoenen.

In elke provincie heeft men de zelfde weg gevolgd bij het vervolgen van de Muskusrat. Wanneer eenmaal ontdekt, zet men vangers in, in de hoop verdere verspreiding van het dier tegen te gaan. In geen enkele provincie is dat gelukt. Steeds meer ratten kwamen er, ondanks steeds meer vangers.

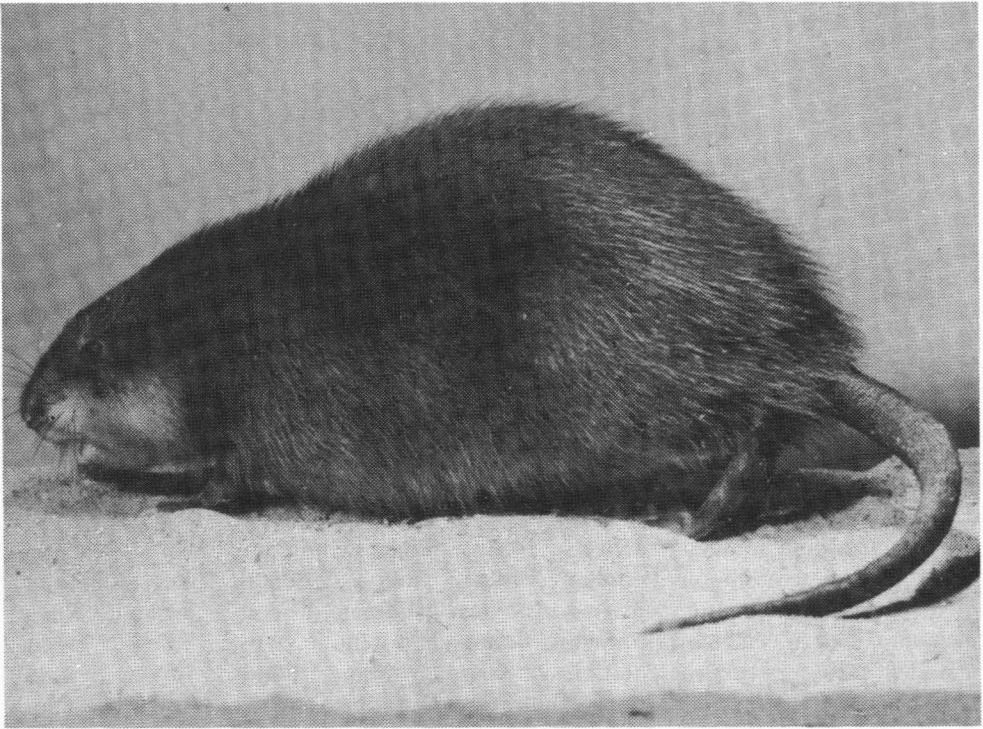
In genoemd rapport gaat men in op de Muskusrat zelf (voortplanting, levenswijze, voedsel onder andere), de verspreiding van het dier (in Europa, Nederland en Zuid-Holland), de door de ratten veroorzaakte schade, de factoren die de populatiegrootte van de Muskusratten beïnvloeden (voedsel, afschot en verkeer, parasieten, ziekten en predatie), en eveneens wordt aandacht geschonken aan de bestrijding (vangtechnieken).

Hoeveel vertrouwen kunnen wij hebben in onze predatoren als Vos, Otter, Bunzing, Hermelijn en Wezel om het aantal Muskusratten op een zodanig laag niveau te brengen dat zelfs de waterschappen tevreden zijn? Volgens de samenstellers van het rapport niet veel. Van de Vos niet, omdat zijn leefgebied niet of slechts marginaal overeenkomt met dat van de Muskusrat, de Otter komt te weinig voor, de Bunzing zou hooguit drie procent van de muskusrattenpopulatie kunnen vangen als hij zich uitsluitend zou toeleggen op die soort. Wezels eten het liefst kleine zoogdieren (muizen, woelmuizen). Ook de

Hermelijn eet veel muizen, hoewel ook grotere prooidieren als Haas en Konijn als voedsel dienen voor dit diertje. Muskusratten worden door Wezels en Hermelijnen slechts zeer zelden gepakt, ook omdat het leefgebied van deze dieren niet met dat van de Muskusrat overeenkomt.

Nu is al lang duidelijk dat predatie door de mens met behulp van allerlei vangwerktuigen (klemmen, kooien en fuiken) ook niet zo veel helpt. Immers, de Muskusratten komen in steeds grotere getalen voor. Bovendien bestaat zeker 20% van de vangsten niet uit Muskusrat. Voor 1981 is berekend dat in Nederland 26.572 zoogdieren (vooral Woelrat en Bruine Rat, maar ook Bunzing), 3.232 vogels (vooral Waterhoen en Wilde Eend, maar ook Dodaars en Fuut), 10.741 vissen (veel Snoek, Voorn en Zeelt) en 2.052 kikkers, padden en krabben als bijvangst zijn omgekomen.

Hoe zinvol is het vangen van de Muskusrat door de mens? Akkermans stelt in het mei 1987-nummer van 'Natuur en Milieu' terecht dat de overheid er niet eens probeert achter te komen of de vangsten wel het beoogde doel bereiken. Hoeveel Muskusratten per oppervlakte-eenheid zijn acceptabel voor de waterschappen? Wat kost de bestrijding, wat baat de bestrijding? Ook van het sociale leven van de Muskusrat weten wij erg weinig. Welke dichtheid bereikt de Muskusrat zonder bestrijding? Tot dusver wordt bij klachten al-

tijd weer op het zelfde recept teruggevallen: gewoon meer vangers inschakelen. Te weinig aandacht wordt er mijns inziens door de overheid ook besteed om het landschap aantrekkelijker te maken voor de predatoren. De afgelopen decennia zijn geweldig veel schuilplaatsen voor predatoren verloren gegaan door cultivatie van het landschap en het verdwijnen van oude bouwwerken. De Muskusrat is nog maar betrekkelijk nieuw in Nederland en het moet niet onmogelijk worden geacht dat enkele predatoren zich wat meer kunnen gaan toeleppen op het vangen van de Muskusrat, al hebben de samenstellers van het rapport daar niet zo veel vertrouwen in. Zelf schat ik dat in Nederland zeker zo'n 25 miljoen gulden per jaar wordt uitgegeven aan de bestrijding van de Muskusrat. Een aardig bedrag dat ook besteed kan worden aan landschapsverbetering en aan het doen van onderzoek naar alternatieve bestrijdingsmiddelen en -methoden.

Het rapport eindigt met conclusies en aanbevelingen ten aanzien van de bestrijding van de Muskusrat. Eén van de conclusies luidt: Bij een zich getalsmatig en in ruimtelijke zin

Muskusratten worden gevangen, omdat ze veel graafwerk verrichten in bedijkt Nederland, zodat plaatselijk gevaar voor instorting bestaat.

Foto: 'Rat en Muis', Wageningen.

uitbreidende muskusrattenpopulatie in Zuid-Holland zal, bij gebrek aan meer effectieve bestrijdingsmethoden en -middelen, waarnaar onderzoek gaande is, de Muskusrat met behulp van de huidige vangmiddelen en -methoden moeten worden bestreden. Volgens een prognose van NMF* zijn uiteindelijk 75-85 bestrijders in volledig dienstverband gewenst in Zuid-Holland om het aantal ratten op een voor het waterschap acceptabel niveau terug te brengen dan wel te houden. Wel acht men onderzoek naar alternatieve bestrijdingsmethoden en -middelen uiterst noodzakelijk en voorts moet er veel gedaan worden om de bijvangsten zo veel mogelijk te beperken. Voorlopig zal er dus aan het tot dusver gevoerde beleid nauwelijks iets veranderen.

* Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer.

■ G.L. Stockmann, per adres Ossenmarkt 9, 9712 NZ Groningen.